

Rapport 2020:13

Länsstyrelsen
Stockholm

Övergripande riktlinjer för skötsel och förvaltning av älgstammen i Stockholms län

För mer information kontakta
Länsstyrelsens enhet för natur- och viltärenden
Tfn: 010-223 1000

Foto omslag: Mostphotos

Utgivningsår: 2020

ISBN: 978-91-7937-040-4

Du hittar rapporten på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Innehåll

Övergripande riktlinjer för skötsel och förvaltning av älgstammen i Stockholms län	4
Inledning	4
Bakgrund	4
Övergripande målsättning	7
Faktainsamling	7
Mål för älgstammens kvalitet	8
Mål för skogens utveckling	8
Mål för trafiksäkerheten	9
Rekommendationer för älgjakten	9
Arbetet i älgförvaltningsgrupperna	10
Uppföljning	10
Bilagor	11
Riktlinjer extra tilldelning av älg till licensområden	
Årsöversikt älgförvaltningen	

Övergripande riktlinjer för skötsel och förvaltning av älgstammen i Stockholms län

Inledning

Enligt det nya älgförvaltningssystemet, som började gälla 1 januari 2012 ska förvaltningen vara enkel, rättssäker, kostnadseffektiv, produktionsanpassad, adaptiv och lokalt ekosystembaserad.

De övergripande riktlinjerna ska ligga till grund för länets älgförvaltningsgrupper (ÄFG) vid deras förvaltning av de lokala älgpopulationerna i älgförvaltningsområdena (ÄFO), samt för Viltförvaltningsdelegationen i frågor som rör älgstammen inom de älgförvaltningsområden som administreras av Länsstyrelsen i Stockholms län. Riktlinjerna ska även vägleda övriga aktörer i länet som på något sätt berörs av älgstammen.

Riktlinjerna gäller tills vidare men bör ses över årligen.

Bakgrund

Den lokala älgförvaltningen bygger på flera olika administrativa delar.

Viltförvaltningsdelegationen

- besluta om övergripande riktlinjer för älgförvaltningen i länet

Länsstyrelsen

- förordnar ledamöter till älgförvaltningsgrupperna efter förslag från markägarnas och jägarnas organisationer
- registrerar älgskötselområden och licensområden
- fastställer planer, mål, jakttider och avgifter
- beslutar om tilldelning för licensområde
- ansvarar för rättsäkerhet och ekonomi

Källa: Naturvårdsverket

Både markägare och jakträttshavare har ett ansvar att främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn till allmänna och enskilda intressen. Grunden i älgförvaltningen är att den ska ske i samverkan och vara adaptiv. Med adaptiv förvaltning menas att förvaltningen ska anpassa sig till nya eller förändrade förutsättningar.

Stockholms län är uppdelat i åtta olika ÄFO.

Foto: Mostphotos

Övergripande målsättning

Älgstammen ska vara väl sammansatt, i balans med fodertillgången och med tolerabla skadenivåer på skog och växande gröda. Hänsyn ska tas till trafiksäkerhet, konkurrerande viltstammar och rovdjursförekomst. Det innebär att älgstammen bör ha en för området lämpligt numerär, anpassad medelålder och en bra könsfördelning. Ansvaret för detta ligger på markägare och jägare.

Målsättning är att så stor del av den jaktbara arealen som möjligt ingår som del av ett älgskötselområde. Genom att ansluta fastigheten till ett älgskötselområde finns möjligheterna att påverka älgstammens utveckling i det årliga samråd som ett älgskötselområde har med samtliga ingående fastigheter. I detta samråd kan lokal kunskap tas in och fångas upp som vidare kan få betydelse för den lokala förvaltningen.

Ett älgskötselområde får inte en licenstilldelning av Länsstyrelsen, utan jagar efter en av Länsstyrelsen godkänd treårig skötselplan som innehåller ett avskjutningsmål för respektive år. Inom älgskötselområden finns bland annat möjligheter att omfördela älgar mellan jaktlag under pågående jaktsäsong, i de fall det anses nödvändigt, eller rent av bedriva så kallad avlysningsjakt ("fri" jakt till dess att avskjutningsmålet är uppnått). Inom älgskötselområden finns därmed större möjligheter till att kunna vara adaptiv.

Faktainsamling

För att följa upp älgstammens utveckling och vid behov kunna korrigera mål och förvaltningsmodell genom adaptiv förvaltning krävs att alla jägare och markägare kraftsamlar kring olika former av faktainsamling.

ÄFG ska genom en dialog med markägare, jägare och myndigheter verka för att inventeringar (avskjutning, älgobs, kalvvikter samt spillning) genomförs för att uppskatta älgstammens storlek och sammansättning. De ska även använda sig av betestryck- och skadeinventeringar samt foderprognoser när de tar fram samt kommunicerar sina älgförvaltningsplaner. ÄFG ska se över älgförvaltningsplanen minst en gång om året och, vid behov, lämna förslag på revideringar till Länsstyrelsen för godkännande. I den översynen ingår att arealkraven ska ses över årligen så att fyllnadsgraden inom ÄFO avviker med högst 10 %, det vill säga att andelen fällda djur ska ligga mellan 90 och 110 % av tilldelade älgar. En adaptiv förvaltning kan innebära att arealkravet för tilldelningen anpassas efter mer lokala förhållanden.

Målsättningen är att:

- älgobservationer ska rapporteras från minst 80 % av älgjaksarealen
- kalvvikter ska samlas in och rapporteras från minst 80 % av de fällda kalvarna
- spillningsinventering ska genomföras vart annat till vart tredje år inom respektive älgförvaltningsområde

För närvarande gäller det rullande schemat för spillningsinventering i Stockholms län som ordförandena i ÄFG fastställde 2014. Schemat innebär att varje ÄFO inventeras vart tredje år men, om behov finns, kan tätare inventeringar genomföras.

Mål för älgstammens kvalitet

Med en väl sammansatt älgstam höjs produktiviteten och det föds fler kalvar. Det innebär att vinterstammen kan vara lägre medan antalet skjutna älgar fortfarande är detsamma. Detta leder till minskade skador på skog och gröda samt färre skador i trafiken.

Älgarna i vinterstammen har högre kvalitet, det vill säga högre medelålder, bra könsfördelning samt hög produktivitet.

Målsättningen är att:

- andelen fällda kalvar ska vara minst 50 % av den årliga avskjutningen
- medelvikten för fällda kalvar ska höjas till minst 70 kg (i dag 60-65 kg)
- andelen tjurar ska vara minst 40 % av antalet vuxna djur i älgobsen, som löpande treårsmedelvärde
- reproduktionstal om 0,8 kalvar per vuxet hondjur i älgobsen, som löpande treårsmedelvärde
- medelåldern för vuxna älgar i vinterstammen ska höjas från dagens nivå på 2,5–3 år

Mål för skogens utveckling

Älgens fördelning i landskapet styrs av en mängd faktorer som fodermängd, foderarter, markens produktionsförmåga, foderkonkurrens, störningar och älgtäthet. Detta innebär att vid en och samma älgtäthet kan skadenivåerna variera kraftigt. Eftersom tall utgör huvuddelen av älgens vinterdiet, kan de ekonomiska skadorna bli påtagliga. Till följd av älgens bete på tall, väljer många markägare att i stället plantera gran. Detta får till följd att betetrycket ökar på föryngringsytor med tall.

Målsättningen är att:

- trädslagsvalet ska kunna styras efter ståndort och inte utifrån risken för betesskador
- rönn, asp, sälg och ek (RASE) ska kunna bli trädbildande i ökad omfattning
- ökat antal tallstammar som vid 5 m höjd ska vara oskadade
- en anpassning av skogsbrukets metoder sker så att fodertillgången tillvaratas där det är möjligt

Med dagens betestryck är det viktigt att skadeinventeringar genomförs regelbundet och på en nivå som ger ett bra underlag för förvaltningen av både vilt och skog. Vidare är det önskvärt att man inom ÄFO tar hänsyn till betestillgången när man anger målsättningen för vinterstammen.

Mål för trafiksäkerheten

Målsättningen är att trafikolyckor med inblandning av älg ska hållas på en så låg nivå som möjligt genom:

- reglering av älgstammarnas storlek
- planering av åtgärder inom jord- och skogsbruk
- trafiklösningar

Det är Nationella viltolycksrådet och dess regionala organisationer som aktivt arbetar med dessa frågor.

Det åligger ÄFG att, i dialog med de i ÄFO ingående jaktområdena, planera för en avskjutning som i möjligaste mån bidrar till att minska antalet viltolyckor i länet. Med den infrastruktur som finns i länet kan detta innebära att vissa begränsade områden av länet inte bör ha några älgar, eller endast ett fåtal djur.

Rekommendationer för älgjakten

För ÄFO som inte har nått upp till de länsvisa kvalitetsmålen kan följande rekommendationer vara ett stöd för att nå målen.

- Inriktningen bör vara att inte fälla fler vuxna än kalvar.
- De ÄFO som inte når målsättningen om 40 % tjur i älgobsen, som löpande treårsmedelvärde, bör begränsa sin tjurandel i avskjutningen till under 40 % tills målet är nått.
- Tjurarnas medelålder ska hållas hög, vilket görs genom att spara ett urval av tjurar.

Arbetet i älgförvaltningsgrupperna

Tätheten i älgstammen varierar lokalt inom länet. Detta beror på jakttryck, tillgången på foder, konkurrens med andra klövviltarter, infrastruktur och i viss mån på rovdjursförekomst. Tätheten kommer att variera även i fortsättningen. Det är upp till varje förvaltningsgrupp att ta hänsyn till dessa faktorer i sin älgförvaltning.

Uppföljning

Älgportalen (www.algdata.se) syftar till att samla viktig information om älgstammen och dess påverkan på skog och trafik samt foderprognoser, vilket ska underlätta för en kunskapsbaserad adaptiv älgförvaltning.

Älgportalen är älgförvaltningsgruppernas viktigaste verktyg. Den som är företrädare för ett älgjaktområde (älgskötselområde eller licensområde) eller den som jagar på oregistrerad mark ska inom 14 dagar från att en älg fällts rapportera detta till Länsstyrelsen. Anmälan om fälld älg kan göras i följande databaser:

www.algdata.se

www.viltdata.se

www.jaktrapport.se

wehuntapp.com

Slutrapportering av jakt måste dock ske på www.algdata.se. Det gäller oavsett i vilket system man rapporterat i tidigare under jaktsäsongen

Foto: Mostphotos

Bilagor

Riktlinjer extra tilldelning av älg till licensområden

Årsöversikt älgförvaltningen

Enheten för natur- och viltärenden
Tobias Hjortstråle

Riktlinjer extra tilldelning av älg till licensområden

Inför och under varje jaktsäsong får Länsstyrelsen in ett antal ansökningar om utökad licenstilldelning av älg, alternativt begäran om omprövning av beslutad licenstilldelning. Detta trots att länsstyrelsens beslut om tilldelning av älg på registrerade licensområden, enligt 54 § jaktlagen (1987:259), inte får överklagas. Dessa ansökningar har under åren hanterats på olika sätt varför det är angeläget att formulera vad som gäller så att det blir en konsekvent hantering.

Beslut om licenstilldelning

Länsstyrelsens beslut om tilldelning av älg på registrerade licensområden beslutas efter förslag från respektive älgförvaltningsområde. Länsstyrelsen går igenom förslaget och kan, om det bedöms befogat, justera i förslaget innan beslut fattas. Ett exempel där Länsstyrelsen justerar tilldelningen för enskilda licensområden är då det finns en omotiverad stor skillnad mellan närliggande områden.

Begäran om omprövning av licenstilldelning

Vid genomgång av förslagen från älgförvaltningsområdena kan det vara så att Länsstyrelsen inte upptäcker alla områden där det blivit en sådan snedfördelning, eller orättvisa, i tilldelningen. Därav kan berörda licensområden reagera och höra av sig med en begäran om omprövning. Länsstyrelsen tittar på varje begäran och jämför beslutad tilldelning med närområdet i övrigt. Detta i likhet med genomgång av tilldelningsförslaget innan beslut. Konstateras att det råder en omotiverad stor skillnad kan beslut om en justerad tilldelning för det enskilda licensområdet fattas.

Ansökan om extra licenstilldelning

Inte ovanligt är det att licensområden hör av sig under pågående jaktsäsong med en ansökan om extra tilldelning. Detta kan vara motiverat med till exempel att de fått en lägre tilldelning jämfört med tidigare år och vill alltjämt ha samma, att de upplever det som att de har mycket älg på markerna eller att de fyllt sin licens snabbt efter att jakten inletts. Det kan även vara motiverat av betesskador på skog, trafikolyckor eller att tilldelningen upplevs som oproportionerligt låg jämfört med närliggande områden. Det kan även röra sig om att man skjutit en älg som bedömts som otjänlig eller att en älg är påskjuten och avräknad mot licens men inte påträffad och att man därför vill ha en ersättningsälg.

Ingen av ovanstående situationer föranleder att Länsstyrelsen kommer att justera licenstilldelningen.

BILAGA**Datum**
2020-05-12**Beteckning**
218-10134-20**Möjligheter till skyddsjakt efter älg**

Råder stora problem med älg i ett område på så sätt att det är onormalt höga och oacceptabla betesskador finns möjligheten att ansökan om skyddsjakt enligt 23 a § jaktförordningen.

Detta är dock något som normalt inte beviljas under gällande jakttid då skador på skog i första hand ska förebyggas inom ramen för den gällande älgförvaltningen.

För att skälet för skyddsjakt enligt 23 a § ska anses vara uppfyllt bör pågående skador vara så omfattande att det är nödvändigt att stoppa dem för att förhindra att framtida ackumulerade skador når en allvarlig nivå. Det ska inte heller finnas någon annan lämplig lösning för att minska problemet.

Det är ovanligt att det under älgjaktens första veckor råder ett högt betestryck på ungtallskog eller gröda, vilket innebär att det under denna period kan vara svårt att hävda att det rör sig om ett pågående skadegörande.

Om ett enskilt licensområde har fyllt sin licens och upplever stora pågående problem inom området bör först andra åtgärder vidtas. Till exempel kan insatser göras för att skrämma de skadegörande individerna bort från markerna. Finns tilldelning kvar inom angränsade licensområden kan älgarna fällas där inom ramen för den gällande älgförvaltningen.

För att Länsstyrelsen ska kunna ta ställning till en ansökan om skyddsjakt krävs underlag om pågående skador och förväntad ackumulerad skadenivå. Bland annat krävs dokumentation av färsk skador relaterat till skadebild i hela älgförvaltningsområdet samt avskjutningsstatistik för det aktuella området.

I det fall tillräckligt underlag om skadebild saknas bör länsstyrelsen begära ett yttrande och/eller besiktningsintyg från Skogsstyrelsen.

Enheten för natur- och viltärenden
Tobias Hjortstråle

Årsöversikt älgförvaltningen

Nedanstående kompletteras med en grafisk bild över året.

Januari

- Senast sista januari ska ansökan om registrering eller ändring av område för älgjakt vara länsstyrelsen tillhanda.
- Älgjakten avslutas sista januari.

Februari

- Slutrapportering av jaktår samt inbetalning av fällavgifter – senast 14 dagar efter avslutad jakt.
- Länsstyrelsen har träff med ordförandena i älgförvaltningsgrupperna.
- Ansökningar till älgvårdsfonden ska vara inlämnade senast sista februari.

Mars

- Älgförvaltningsområdena håller samråd med ingående älgskötselområden och licensområden: utvärderar jaktresultat och föreslår eventuell revidering av älgförvaltningsplanen.
- Ansökan om ny älgförvaltningsplan alternativt revidering av befintlig älgförvaltningsplan, senast sista mars.
- Påminnelse går ut till älgjaktsområden som inte slutrapporterat avskjutning.
- Preliminära kartor för vargrevir tas fram av Länsstyrelsen och skickas till älgförvaltningsgrupperna som underlag för planer. Älgförvaltningsgrupperna vidarebefordrar informationen till älgskötselområdena.
- Länsstyrelsen granskar avskjutningen för älgskötselområden och älgförvaltningsområden och kräver revidering om planer avvikit med mer än 10 % under två av tre år.

April

- Älgskötselområdena håller samråd: utvärderar jaktresultat och föreslår eventuell revidering av älgskötselplanen.
- Älgskötselområden skickar sina skötselplaner direkt till Länsstyrelsen.
- Spillningsinventering och älgbetesinventeringen (ÄBIN) genomförs när snön är borta.
- Länsstyrelsen godkänner älgförvaltningsplaner för förvaltningsområden där ÄBIN och spillningsinventeringar inte genomförts under innevarande kalenderår.
- Länsstyrelsen beslutar om bidrag från älgvårdsfonden.

BILAGA**Datum**
2020-05-12**Beteckning**
218-10134-2020**Maj**

- Länsstyrelsen begär in yttrande över älgskötselplaner från älgförvaltningsgrupperna.
- Länsstyrelsen beslutar om godkännande av skötselplaner för älgskötselområden där ÄBIN och spillningsinventeringar inte genomförts under innevarande kalenderår.
- Länsstyrelsen begär in förslag på tilldelning till licensområdenas från älgförvaltningsgrupperna.
- Jakttider och fällavgifter tas upp i Viltförvaltningsdelegationen.

Juni

- Resultat från ÄBIN, spillningsinventering och foderprognoser inkommer i början av juni.
- Länsstyrelsen beslutar om godkännande av älgförvaltningsplaner och älgskötselplaner för områden där ÄBIN och spillningsinventeringar genomförts under innevarande kalenderår.
- Länsstyrelsen beslutar om jakttider och fällavgifter.

Juli

- Länsstyrelsen beslutar om tilldelning till registrerade licensområden.
- Om det inte finns särskilda skäl för annat ska beslut om registrering av område för älgjakt som går sökande emot vara denne tillhanda senast andra måndagen i juli.
- I de älgförvaltningsområden som har höjt minimiarealen för att fälla en kalv skickar Länsstyrelsen ut information till licensområden som har blivit för små.

Augusti**September**

- Beslut om registrering av område för älgjakt ska vara den sökande tillhanda senast andra måndagen i september.
- Information inom älgförvaltningsområdena/ älgskötselområdena/ licensområden inför jaktstart.

Oktober

- Älgjakten börjar andra måndagen i oktober.
- Älgobs genomförs under sju första jaktdagarna, under den första 30-dagarsperioden
- Länsstyrelsen påminner om arbete med nya planer till älgförvaltningsområden och älgskötselområden som är inne på tredje året i planerna.

BILAGA**Datum**
2020-05-12**Beteckning**
218-10134-2020**November**

- Älgförvaltningsområdena och älgskötselområdena följer upp älgjakten. Vid behov vidtas åtgärder för att nå målsättningarna för innevarande jaktår.
- Länsstyrelsen gör en första översyn av antalet fällda älgar relaterat till uppsatta mål för innevarande jaktår.
- Mötesprotokoll från älgförvaltningsgrupperna skickas in till Länsstyrelsen, löpande (senast den 30 november), protokollen ligger till grund för ersättningar.

December

- Länsstyrelsen utbetalar arvode och reseersättning till ledamöterna i älgförvaltningsgrupperna.
- Klart vilka älgförvaltningsområden som spillningsinventering och ÄBIN genomförs i nästkommande år.

Länsstyrelsen i Stockholms län – en
samlade kraft för en hållbar framtid.

*Mer information kan du få av
Länsstyrelsens enhet för natur- och viltärenden
Tfn: 010-223 10 00*

*Rapporten hittar du på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm*